

על התאולוגיה המיסטית, אל טימותאוס

מאת: (פסודו) דיוניסיוס איש גבעת ארס

תרגום ומבוא מאת יהודה ליבס

מבוא

הספר שלפנינו שייך לספרות המיוחסת לדיוניסיוס אַראופַגִיטָה (בכינוי זה [כך

בלטינית, וביוונית: אַראופַגִיטָס] מכונה איש המועצה השיפוטית העתיקה של

אתונה, שמקום מושבה היה בגבעת האל אַרְס [אַראופַגוס] הסמוכה

לאַקרופּוֹליס), הנזכר בברית החדשה כתלמיד פֵּאולוס, אחד מאותם שפגשו

את פאולוס בביקורו באתונה, והצטרפו לאמונתו (מעשי השליחים יז, לד).

ייחוס זה יסודו בעדות הכתבים עצמם, אך אין לתת בו אמון. כמו הרבה

ממקורות הדת גם כתבים אלה הנם פסודו-אפיגראפיה (בפרק הראשון

מצוטטת גם אמרה מפי ברתולומיוס, אחד משנים עשר שליחי ישו, שאינה ידועה ממקורות אחרים).

מחברם האמתי של הכתבים, שאיננו יודעים את שמו, חי כארבע מאות שנה אחרי דיוניסיוס, כפי שהסיקו החוקרים מן המונחים והמושגים המצויים כאן, שמקורם בניאו-אפלטוניות של המאה החמשית לספירה (בכתבי הפילוסוף פרוקלוס, איש אתונה, "יורש אפלטון"), אותה פילוסופיה מיסטית פגאנית שלבשה כאן לבוש נוצרי. הייחוס לתלמידו של פאולוס עזר בודאי להתקבלותם של הכתבים, שהמיסטיקה האקסטטית שלהם, המדברת על ביטול הנפש בישות אלהית אימפרסונאלית, רחוקה ביותר מן האמונה הנוצרית הרגילה ומן המיתוס והתאולוגיה הנוצריים.

הכתבים תורגמו ממקורם היווני ללטינית (בפעם הראשונה במאה התשיעית, בידי הפילוסוף הניאו-אפלטוני יוהַנֶס סקוֹטוּס אַרְיֶגְנָה [כלומר: יוחנן הסקוטי איש אירלנד]), והיו ליסוד המיסטיקה הנוצרית של ימי הביניים, וגם על זרמי מחשבה אחרים היתה להם השפעה רבה (למשל על תומס איש